

REMISSVAR

2020-03-12

Dnr: BO 2020-0030-1

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Promemorian Uppenbart ogrundade ansökningar och fastställande av säkra ursprungsländer (Ds 2020:2) (dnr Ju2020/00449/EMA)

Inledning

Barnombudsmannen har beretts tillfälle att yttra sig över departementspromemorian Uppenbart ogrundade ansökningar och fastställande av säkra ursprungsländer (Ds 2020:2). Barnombudsmannen kommenterar förslaget utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommitté) allmänna kommentarer och rekommendationer till Sverige.

Barnombudsmannen tillstyrker förslagen i promemorian i stort. Vi har dock vissa kommentarer när det gäller kriterier för att anses vara ett säkert ursprungsland, varifrån information om länder ska inhämtas samt konsekvensanalysen i förhållande till barn.

Kapitel 6.2 En definition av begreppet säkert ursprungsland

Promemorian föreslår att det ska föras in en definition av begreppet säkert ursprungsland i utlänningslagen och att denna definition ska bygga på den definition som finns i bilaga I till det omarbetade asylprocedurdirektivet, men utan en uppräknig av vilka källor som ska beaktas..

Barnombudsmannen ställer sig positiv till att promemorian särskilt understryker att barnkonventionen inte nämns i bilagan till det omarbetade asylprocedurdirektivet som en av källorna att ta hänsyn till vid bedömningen av om ett land är säkert. Barnombudsmannen anser att det är av yttersta vikt att barnkonventionen beaktas i detta sammanhang.

Barnombudsmannen vill i detta hänseende understryka vikten av att barnspecifika skyddsskäl beaktas vid bedömningen av vad som kan utgöra till exempel förföljelse, tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling i ett land. Promemorian nämner att dessa skäl anges specifikt i det omarbetade skyddsgrundsdirektivet. Dessa finns dock inte specifikt angivna i skyddsskälens som nämns i utlänningslagen, något som FN:s barnrättskommitté har rekommenderat Sverige att införa. FN:s barnrättskommitté nämner att barnspecifika former av förföljelse

till exempel kan vara risken att utsättas för tvångsarbete, barnäktenskap, människohandel, kvinnlig könsstympning eller att rekryteras som barnsoldat.¹

Då den kunskap vi har fått genom olika utredningar visar på att barns egna asylskäl sällan utreds när barn söker asyl tillsammans med sina föräldrar², anser Barnombudsmannen att det är av vikt att regeringen i en framtida proposition tydligt anger att barnspecifika former av förföljelse uttryckligen ska tas upp i bedömningen om ett land anses vara säkert eller inte.

Kapitel 6.5 Övriga bestämmelser om tillämpningen av begreppet säkert ursprungsland

Promemorian föreslår att det i utlänningsförordningen förs in en bestämmelse om att Migrationsverket ska upprätta en lista över säkra ursprungsländer. I förslaget nämns att information för bedömning ska hämtas från olika källor, varav vissa institutioner/organisationer särskilt namnges.

Även om det är tydligt att det inte är en uttömmande lista, då det i slutet av bestämmelsen nämns att information också kan inhämtas från andra relevanta internationella organisationer, så anser Barnombudsmannen att det kan vara relevant att redan i bestämmelsen i förordningen nämna ett par av dessa, inte minst internationell Röda Korset/Röda Halvmånen och Unicef.

Oavsett om dessa nämns i bestämmelsen i förordningen eller inte, anser Barnombudsmannen att det är av vikt att regeringen tydliggör i propositionen att det vid bedömningen om ett land är säkert ska hämtas in information från internationella organisationer som särskilt fokuserar på hur barnets rättigheter tillgodoses i olika länder. Här bör även vissa internationella, väl ansedda organisationer nämnas, såsom Unicef, Internationella Rädda Barnen och internationella Röda Korset/Röda Halvmånen. Detta för att säkerställa att barnrättsperspektivet beaktas vid bedömningen av om ett land ska anses vara säkert.

Kapitel 8 Konsekvenser av förslagen

I konsekvensanalysen i promemorian tas barnperspektivet upp. Ensamkommande barn nämns specifikt. Barnombudsmannen saknar dock en analys av hur förslagen kan komma att påverka barn som söker asyl tillsammans med sina föräldrar. Barnen kan ha egna asylskäl, som inte är samma som föräldrarnas, som behöver utredas, även om de kommer från vad som anses som ett säkert ursprungsland.

Barnombudsmannen uppskattar att promemorian nämner att barnkonventionen gäller som svensk lag sedan 1 januari 2020 och att principerna om barnets bästa och barnets rätt att komma till tals nämns i analysen. Detta görs dock utan någon form av analys eller beskrivning av vad det innebär i dessa ärenden – rättstillämparen kommer på detta sätt bli stående utan vägledning om hur dessa principer ska få användas i praktiken när det gäller säkra ursprungsländer. Att det är viktigt att redogöra mer utförligt i förarbeten till olika lagar om dessa två principer framgår tydligt i Barnrättighetsutredningens betänkande om hur barnkonventionen kan bli svensk lag³, samt är något som regeringen lyfter som viktigt i propositionen till inkorporeringen.⁴ Här skulle regeringen i en kommande proposition till förslagen som redovisas i promemorian kunna beskriva att dessa principer till exempel

¹ FN:s barnrättskommitté. Sammanfattande slutsatser och rekommendationer avseende Sverige femte periodiska rapport (CRC/C/SWE/CO/5). 2015. Punkt 50.b.

² Se till exempel SOU 2016:19 Barnkonventionen blir svensk lag.

³ SOU 2016:19 Barnkonventionen blir svensk lag. Sid 320 ff.

⁴ Prop. 2017/18:72 Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter. Sid 94.

innebär att ett barn som söker asyl tillsammans med sina föräldrar och som kommer från ett säkert ursprungsland, måste få komma till tals i processen och få sina egna asylskäl utredda. Regeringen skulle också kunna beskriva hur dessa principer kan användas när listan på säkra ursprungsländer tas fram.

Föredragande i ärenden har varit juristen Karin Sjömillå Fagerholm

Elisabeth Dahlin
Barnombudsman